

Datum

2023-09-03

Vår referens

Agnes Löfgren

Utredningssekreterare

agnes.lofgren@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss angående remiss från Utbildningsdepartementet - Samhället mot skolattacker (SOU 2023:28) ASN-2023-13450

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden har mottagit remiss avseende Utbildningsdepartementets delbetänkande *Samhället mot skolattacker* och har ombetts yttra sig till kommunstyrelsen.

Utredningens huvuduppdrag handlar dels om att förhindra och försvåra våldssituationer i skolväsendet, dels om hur det förebyggande arbetet mot våldsdåd i skolväsendet kan förbättras.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen anser bland annat att förslagen som omfattar en central stödfunktion på Center mot våldsbejakande extremism (CVE) och ett nationellt metodstöd i hög grad bör integrera och ta hänsyn till den kunskap som finns hos skolförvaltningar lokalt nära den berörda individen.

Förvaltningen önskar ett tydligare barnperspektiv och ett starkare fokus på förebyggande och främjande insatser.

Förvaltningen är tveksamma till hur socialtjänsten med stöd av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen ska kunna lämna uppgifter om någons personliga förhållanden till CVE, på så sätt att samverkan uppnår de mål som utredningen eftersträvar.

Förvaltningen förespråkar vidare en tydligare genomgång av reglerna kring informationsdelning mellan de tilltänkta samverkansparterna i slutbetänkandet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslås godkänna yttrandet och skicka det till kommunstyrelsen.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner yttrande avseende remiss från Utbildningsdepartementet – Samhället mot skolattacker (SOU 2023:28).
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden skickar yttrandet till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Delbetänkande av Skolsäkerhetsutredningen - Samhället mot skolattacker (SOU 2023:28)
- G-Tjänsteskrivelse - remiss från Utbildningsdepartementet - Samhället mot skolattacker - ASN 230926

- Yttrande - remiss från Utbildningsdepartementet - Samhället mot skolattacker - ASN 230926

Beslutsplanering

ASN beredning 2023-09-06

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2023-09-13

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2023-09-26

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Arbetsmarknads- och socialnämnden har mottagit delbetänkandet *Samhället mot skolattacker* på remiss. Grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har också ombetts yttra sig till kommunstyrelsen.

Delbetänkandet har sitt ursprung i uppdraget att lämna förslag till åtgärder för att förbättra arbetet med säkerhet i skolväsendet (Skolsäkerhetsutredningen).

Bakgrunden är att regeringen bedömt att säkerhetsläget och hotbilden inom skolväsendet har förändrats i negativ riktning mot bakgrund av ett antal fall av grövre våld som inträffat i grund- och gymnasieskolor under senare tid, i vissa fall med dödlig utgång. Syftet med utredningen är att barn, elever, lärare, rektorer och annan personal ska ha en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö.

Samhället mot skolattacker utgör ett delbetänkande i Skolsäkerhetsutredningen och behandlar dels frågan om hur det förebyggande arbetet mot våldsdåd i skolväsendet kan förbättras, dels hur våldssituationer i skolväsendet kan förhindras och försvåras med fokus på lämplig organisering av lokala och regionala organ vilka samverkar i individärenden som rör oro för skolattacker.

Utredningen föreslår:

- att Center mot våldsbejakande extremism (CVE) ska utgöra en central stödfunktion med uppdrag att bidra med kunskapsstöd i individärenden till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar oro för att en eller flera individer ska genomföra en skolattack;
- att offentlighets- och sekretesslagen (OSL) utökas med en ny sekretessreglering specifikt för uppgifter om enskilda personliga och ekonomiska förhållanden i CVE:s föreslagna stödverksamhet med ett omvänt skaderekvisit;
- att inrätta en ny lag om personuppgiftsbehandling vid CVE, och
- att CVE tillsammans med Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) får i uppdrag att ta fram ett metodstöd för skolväsendets förebyggande arbete mot skolattacker. CVE föreslås få en samordnande roll för uppdraget.

Utredningen hänvisar till forskning om skolattacker i andra länder som pekar på att hotbedömning är en framgångsrik strategi för att förhindra skolattacker.

Det stöd som idag ges från CVE till kommuner begränsas av att det endast kan ges i avidentifierade ärenden. Utredningen menar att det är mindre lämpligt. Under sådana

förutsättningar kan CVE:s mobila team inte alltid delta i samverkansmöten där individärenden behandlas. I stället måste informationen som utbyts i samverkansgrupper först avidentifieras och sedan lämnas till CVE.

Förutom att en sådan ordning leder till betydande effektivitetsförluster är det en uppenbar risk att de avidentifierade uppgifterna ändå sammantagna kan leda till att individen identifieras.

Osäkerheten kring CVE:s förutsättningar att hantera personuppgifter och känslig information förefaller vidare också ha fått till följd att verksamheten inte dokumenteras i någon större utsträckning, vilket i sig får negativa effekter ur rättssäkerhetssynpunkt. Det försvårar till exempel möjligheterna att i efterhand kontrollera vilken information eller rådgivning som lämnats i ett ärende.

Utredarna menar att de presenterade förslagen innebär att ärendena inte längre behöver avidentifieras och skriver till exempel att socialtjänsten kan dela information med stöd av 10 kap. 2 § OSL.

Frågan om vilka typer av uppgifter som kan behöva utbytas vid samverkan i de operativa samverkansorganen mellan aktörer som inte är brottsbekämpande myndigheter ska kartläggas i slutbetänkandet. Utredningen specificerar dock att de uppgifter som kan komma att lämnas till CVE i regel gäller vem oron gäller, vilka aktiviteter personen utfört, vilka uttalanden den gjort, uppgifter om personens mående och varför oro uppkommit.

Förvaltningens överväganden

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen menar att förslagen avseende ett nationellt metodstöd och en central stödfunktion på CVE kan bidra till en gemensam kunskapsgrund och likvärdighet.

Förvaltningen anser dock att följande synpunkter bör beaktas i det fortsatta utredningsarbetet.

Förvaltningen är tveksamma till att socialtjänstens möjlighet att, med stöd av 10 kap. 2 § OSL, dela personuppgifter om personliga förhållanden i individärenden till CVE på det sätt som beskrivs i utredningen.

Bestämmelsen ska enligt förarbetena tillämpas restriktivt.

För att ett utlämnande ska kunna ske från socialtjänsten krävs att det är nödvändigt för att socialtjänsten ska kunna fullgöra ett visst åliggande. Det behöver ligga i socialtjänstens intresse att informationen som lämnas till CVE inte är avidentifierad.

Förvaltningen efterfrågar att utredningen i slutbetänkandet förtydligar i vilka situationer det skulle kunna anses vara nödvändigt för socialtjänstens verksamhet att lämna ut uppgifter om en individs personliga förhållande till CVE.

Förvaltningen anser att förslagen som omfattar en central stödfunktion och ett nationellt metodstöd i hög grad bör integrera och ta hänsyn till den kunskap som finns hos skolförvaltningar lokalt. På den lokala nivån finns kunskap om både den berörda individen och

den samhälleliga kontexten som är nödvändiga för att hantera ärenden som beskrivs i förslagen.

Förvaltningen anser att det kan finnas en risk i att flytta fokus från den kunskap som finns lokalt till en nationell stödfunktion. Även lokalt förankrade samverkansmodeller som inkluderar familjenätverk, civilsamhället och andra sociala nätverk där elever finns är värdefulla funktioner som kan bidra till att dels identifiera utsatthet, dels fånga upp och erbjuda stöd till elever i behov.

Ett mer förebyggande och främjande förhållningssätt bör ges större utrymme och skulle gå i linje med skolans uppdrag och samhällsfunktion. Att arbeta utifrån ett starkt relationsbyggande och trygghetsskapande perspektiv kan bidra till att bygga tillit till elever och fånga upp elever med riskbeteende i god tid, vilket behöver vara ett naturligt inslag lokalt på varje skola.

Även skolans digitala miljö bör ha ett mer framträdande fokus och är en plats för att fånga upp unga med riskbeteenden. På internet kan elever lämna digitala spår som kan vara till hjälp för att förstå vad som kan behövas göras för att förhindra och försvåra våldshändelser i skolväsendet.

Förvaltningen menar även att det bör finnas ett starkt fokus på en förberedd stödorganisation för krishantering och social respons, med ett särskilt fokus på barn och unga i bedömningen av stödinsatser.

Konsekvenser utifrån barnperspektivet

Utifrån ett barn- och barnrättsperspektiv önskar förvaltningen en tydligare riskanalys av effekterna av förslagen. Finns det exempelvis en risk att elever stigmatiseras på individ- och gruppnivå utifrån en förväntan om att upptäcka riskpersoner?

Förvaltningen vill även lyfta vikten av vilken ansats som präglar arbetet med att skapa tryggare skolmiljöer.

En inriktning på utredningen som utgjort ett starkare barnperspektiv med ett mer främjande och förebyggande förhållningssätt hade varit *sambället för en trygg skolmiljö* (jämfört med nuvarande *sambället mot skolattacker*) vilket även det gått i linje med skolans uppdrag och samhällsfunktion.

Utredningen skulle med fördel även kunna innehålla förslag på flerspåriga insatser för bättre effekter.

Ekonomiska konsekvenser

I utredningen görs bedömningen att utredningens förslag inte innebär ökade kostnader eller minskade intäkter för kommunen vilket förvaltningen instämmer i.

Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslås godkänna yttrandet avseende remiss från Utbildningsdepartementet - Samhället mot skolattacker och skicka yttrandet till kommunstyrelsen.

Ansvariga

Truls Hallin Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef